

Rozhovor s Ivo Ištvanem

JUDr. Ivo Ištvan (*1965)

Vystudoval brněnskou právnickou fakultu, roku 1990 byl jmenován prokurátorem Městské prokuratury v Brně. Posléze působil u Krajské prokuratury v Brně a jako okresní státní zástupce pro Brno-venkov. V letech 1997 až 2007 a 2011 až 2022 byl vrchním státním zástupcem v Olomouci, s přestávkou způsobenou jeho nezákonným odvoláním. Po svém odchodu z vedoucí funkce působí jako státní zástupce Nejvyššího státního zastupitelství.

- **Vaše březnová rezignace na funkci vrchního státního zástupce v Olomouci, které předcházely rozhovor s ministrem spravedlnosti Pavlem Blažkem, byla do určité míry překvapivá. Co bylo posledním impulsem?**

Ona to nebyla rezignace, přesně řečeno šlo o žádost o přeložení. Důvod byl velmi prostý, a to ten, že si ministr spravedlnosti nepřál, a to opravdu velmi, abych v té funkci pokračoval.

- **Zdůvodnil vám to nějak?**

Každý, kdo sledoval dění na státním zastupitelství, jeho komentování novináři a politiky, musí znát i letité názory ministra spravedlnosti a poslance Pavla Blažka a jeho některých dnes vlivných spolustraníků na fungování Vrchního státního zastupitelství v Olomouci, zejména v konkrétních kauzách. Proto tato věc pro nikoho nemohla být překvapivá. Pokud jde o náš rozhovor, nebylo to tak, že by ministr přijel a jenom řekl, že si nepřeje, abych pokračoval ve funkci. Rozhovor naopak proběhl velmi příjemně a přátelsky, to Pavel Blažek rozhodně umí. To však nic neměnilo na jeho stanovisku o tom, že mé pokračování ve funkci je pro něj a některé jeho spolustraníky nepřijatelné. Tedy skutečnost, že si mé pokračování ve funkci nepřál, je tím důvodem, proč jsem požádal o přeložení a Pavel Blažek tomu mimořádně promptně vyhověl.

- **Předpokládám, že středobodem těchto negativních pocitů byl zásah na Úřadu vlády v roce 2013.**

Já jsem kuloárně nijak extra nezjišťoval, proč si mé pokračování ve funkci nepřeje. To by bylo s ohledem na jednoznačnost jeho požadavku vcelku zbytečné. Ale zcela jistě máte pravdu, že i podle jeho mnohaletých komentářů byla tato věc určitě jedním z důvodů, ne-li hlavním důvodem. Ale i díky dalším trestním

kauzám jsem nepochybně byl a možná ještě jsem řadě osob trnem v oku.

- **Nezvažoval jste, že ministrovu přání nevyhovíte? Jak známo, případné odvolání vedoucího státního zástupce je krajně obtížné.**

O mém odvolání z vedoucí funkce se vůbec neuvažovalo, protože pro to nebyl žádný zákonný důvod, což ministr spravedlnosti nepochybně dobře věděl. Existovala by ale daleko decentnější, nenápadná, a i v jiných případech třeba využitá možnost, jak konec mého působení ve vedoucí funkci uspíšit. A já jsem nechtěl, aby osobní animozita ministra spravedlnosti a některých dalších dnes vlivných lidí vůči mé osobě zprostředkovaně negativně dopadala jak na Vrchní státní zastupitelství v Olomouci, tak obecně na soustavu státního zastupitelství a ovlivňovala legislativní podobu připravované novely zákona o státním zastupitelství.

- **Nedlouho po vašem odchodu ministr spravedlnosti zveřejnil obsáhlou tiskovou zprávu, kde Vrchní státní zastupitelství v Olomouci za vašeho vedení vylíčil jako neefektivní a přebujelé.**

Já jsem se k tomu už mediálně vyjádřil a nemám na tom co měnit ani v odborném tisku. Není potřeba spekulovat, co tím ministr zamýšlel, protože kdybych to učinil, nepochybně by se náklad vašeho časopisu zvýšil a museli byste udělat dotisk. Není důvod se k tomu vracet, koneckonců v mezidobí nejvyšší státního zástupce ministrova tvrzení poněkud relativizoval. Analýzu, o kterou se ministr opíral, ostatně nikdo nikdy neviděl, což samo o sobě ukazuje, o co v té věci šlo. Ředitel odboru závažné hospodářské a finanční kriminality, vůči jehož odboru kritika výrazně směřovala, také nakonec i pod novým vedením zůstal a dlužno říct zaslouženě ve funkci. Takže asi není vše tím, čím se na první

pohled zdá. Když se na tu kritiku podívá někdo, kdo problematice rozumí, zjistí, že s věcností neměla nic společného.

► **Kde aktuálně v rámci Nejvyššího státního zastupitelství působíte?**

Svoji činnost na Nejvyšším státním zastupitelství jsem započal na kabinetu nejvyššího státního zástupce a v současné době působím na odboru trestního řízení. Jak stávající pracovní zařazení, tak dřívější angažmá na kabinetu byla a je příležitostí k zajímavé práci a ke kontaktu s erudovanými kolegy.

► **Chystá se velká novela zákona o státním zastupitelství. Jak ji hodnotíte?**

Upřímně řečeno neznám aktuální podobu návrhu zákona. Ale celou dobu, co se o novele mluví, zastávám konsistentní názor, že zákon má vycházet z obecných principů jako zákon o soudech a soudcích. Na tom si trvám a v evropských poměrech je to obvyklé. Nemyslím si, že dopady novely do fungování státního zastupitelství – alespoň podle dílčích informací, které se prozatím dostaly na veřejnost – budou nějak zásadní, stejně jako podle mých zkušeností nebyly v případě dřívější změny zákona o soudech a soudcích. Není to primárně podoba zákona, ale záleží především na tom, s jakým nasazením, erudicí a zaujetím pro výkon spravedlnosti konkrétní státní zástupci, ať už vedoucí nebo řadoví, své kompetence reálně vykonávají.

► **Přinejmenším řada soudců si zavedení funkčních období předsedů a jejich nucené změny pochvaluje jako něco, co systém vítaným způsobem rozpochybovalo.**

To je úhel pohledu, který je akceptovatelný, může to tak být. Lze se na to ale koukat i odlišným pohledem, mohli odejít někteří výrazně kvalitní předsedové soudců, na jejichž místa už stejně výrazné osobnosti třeba nepřišly, což je zase škoda. Nicméně dnešní doba pléduje pro funkční období a přirozenou obměnu, zejména ve veřejných funkcích. V privátní sféře neexistuje, že by úspěšný šéf musel odejít jen proto, že ve funkci strávil určitou dobu. Nic není samospasitelné.

► **Zažil jste různé vlny zájmu politiků o veřejnou žalobu, v jaké fázi jsme podle vás teď?**

Komentáře politiků a veřejnosti ve vztahu ke státnímu zastupitelství budou existovat pořád, někdy větší, někdy menší, což závisí od konkrétních kauz. S tím státní zástupci musejí umět žít a čelit tomu, patří to k jejich práci.

► **Pamatujete celou historii veřejné žaloby po roce 1989. Jaké byly po sametové revoluci personální poměry v brněnské justici?**

Přiznám se, že jsem se jako začínající prokurátor v roce 1990 těmto věcem nějak zvlášť nevěnoval, nebylo to téma jako dnes, kdy je přetlak zájemců a každý čekatel řeší, kam se dostane. Tehdy byla úplně jiná situace. Dá se říci, že každý, kdo přišel na prokuraturu a měl zájem být v nějakém městě, tak tam byl také asi tak s 98% pravděpodobností přijat. Tehdy bylo zajímavé samozřejmě spíše to, kdo bude muset z prokuratury z různých důvodů odejít, do toho jsme my mladí tolik neviděli, kdo měl jaký škrálop z minulosti.

► **S tím zřejmě souvisí i skutečnost, že jste se do vysoké funkce vrchního státního zástupce dostal ve věku pouhých dvaatřiceti let. To by dnes asi bylo těžko možné.**

To je otázka. Já byl v té době okresním státním zástupcem na Brně-venkově. Jaké byly zákulisní tahy tehdejšího krajského státního zástupce Petra Coufala nebo tehdejšího nejvyššího státního zástupce Víta Veselého, komu ta funkce byla nabízena a kdo ji odmítl, by z mé strany byly nepodložené spekulace. Prostě se to událo a samozřejmě že rok 1997 je už doba velmi historická.

► **Zažil jste založení Unie státních zástupců na přelomu let 1995 a 1996. Jak vzpomínáte na dobu, kdy zakladatel a první prezident Ctirad Löffelmann přišel s myšlenkou, že je třeba brát se za zájmy státních zástupců, tehdy zejména v otázce platů?**

Ano, byly to ty platy, ale dá se říci, že šlo i obecně o boj za statusové poměry a postavení státního zastupitelství. Platy byly pochopitelně pro mnoho státních zástupců chytlavější téma než třeba pro někoho otravné teoretické úvahy o postavení veřejného žalobce. Celkově to však určitě byl krok správným směrem. Ukazuje se, že každá profesní skupina by měla mít nějakou platformu, na základě které nejenom prosazuje své požadavky, ale také v uvozovkách šlechtí svůj stav. Dnes vidíme, že takovou platformu má kdejaký řemeslný cech. Představa, že státní zastupitelství nebude mít svůj spolek, by byla poněkud zvláštní.

- **Málokterý státní zástupce v historii si užil takové mediální pozornosti jako vy. Začalo to nejpozději v roce 2007, kdy jste vystoupil proti skupině činníků, kterou později Marie Benešová označila za „justiční mafii“¹. V té době takhle otevřená kritika z úst státního zástupce, navíc částečně namířená proti nadřízeným, vůbec nebyla zvykem. Jak složité bylo se k takovému kroku odhodlat?**

Možná že zpětně se tomu dávají i tyto vzletné, ušlechtilé motivy. Řekl bych ale, že pravdě se více blíží to, co jsem dělal a dělám celý svůj profesní život. Tedy že jsem si dělal svoji práci tak, jak si myslím, že se dělat má a jak jsem roku 1990 slíbil, že ji budu vykonávat. Díky tomu se samozřejmě můžete kdykoli dostat do leccjakých peripetií. Tehdy bylo VSZ v Olomouci orgán dohledu nad dohledem – věc, o které tu mluvíme (*trestní stíhání tehdejšího vicepremiéra Jiřího Čunka, pozn. O. Š.*), byla okresní. Vrchní státní zastupitelství se v tom proto tehdy ani neangažovalo a důvod animozity ze strany Nejvyššího státního zastupitelství mi zůstával trošku utajen. Možná jím mohlo být to, že Nejvyšší státní zastupitelství tehdy asi muselo dělat nějaké prapodivné kejkle, protože bylo jasné, že vrchní státní zastupitelství do té věci protiprávně zasahovat nebude. Nám šlo jen o to, aby státní zástupci a policejní orgán mohli konat. Co se dělo tou dobou v politice, kdo co řešil a vymýšlel, kdo se s kým scházel, to šlo mimo nás a „vyvalilo“ se až zpětně. Na to se začaly nabalovat všechny ty nestandardní kroky, kdy s jednou okresní kauzou kdosi jezdil po celé republice a snažil se ji vnutit nejrůznějším státním zastupitelstvím, což mi přijde úplně absurdní a nezařaditelné do jakýchkoli právních postupů a norem. Až to někde nakonec přijali. A my jsme potom nenechali bez povšimnutí, že úroveň a účinnost dohledu Krajského státního zastupitelství v Brně nebyla na zákonem předpokládané úrovni. A tím jsme samozřejmě vzbudili nevoli Nejvyššího státního zastupitelství.

- **Nejvyšší státní zastupitelství pak do věci vstoupilo její delegací na Okresní státní zastupitelství v Jihlavě.**

Ano, ale k tomu došlo až poté, co se nějak zjistilo, který okres nebo kraj kauzu „chce“. Což je samo o sobě zajímavý příklad, jak se zřejmě tehdy rozhodovaly některé spory o příslušnost a delegace (*smích*). Druhá

¹ V rozhovoru není prostor pro podrobnější popis trestní kauzy Jiřího Čunka a jejích dopadů na státní zastupitelství. Její shrnutí viz LATA, J. *Státní zastupitelství ve světle proměn – Drama o čtyřech dějstvích*. Auditorium, Praha: 2016, s. 152 a násl.

věc je, nakolik to rozhodnutí o delegaci bylo věcně správné, což už je taková odborná finesa. Pak jsme tu měli fázi, kdy se někteří představitelé soudů a státního zastupitelství museli své cti domáhat v civilním soudním řízení, což mi přijde strašné. Zamyslete se nad tím problémem – funkcionáři soudů a státního zastupitelství by měly být osoby naprosto důvěryhodné, o kterých nikdo nepochybuje. Je bizarní si představit, že se své cti domáhají u soudu. Bez ohledu na to, co u toho soudu pak vyšlo najevo a co zničilo poslední zbytky jejich důvěryhodnosti.

- **V průběhu takzvané čunkviády, o které se bavíme, po vašem nuceném odchodu z křesla vrchního státního zástupce napsali vaši kolegové otevřený dopis nástupkyni Mileně Hojovcové, v němž ji poněkud zesměšlili. To byl také nebývale výrazný krok. Jaké byly okolnosti jeho vzniku?**

Já nebyl ani iniciátorem, ani signatářem dopisu. Přiznám se, že nevím, kdo konkrétně tuto akci spustil. Byla to iniciativa, která šla úplně mimo mě. Tehdy by jakákoli má kritika byla vnímána jako zhrzenost odvolaného funkcionáře. Někteří státní zástupci nebojácně vystoupili proti novému vedení úřadu, a proto pro mě bylo ctí, že jsem takové výrazné osobnosti mohl vést.

- **Nejvýraznější kauzou spojenou s vaším jménem zůstane zásah na Úřadu vlády v roce 2013. Od samého počátku jste velmi aktivně komunikoval s novináři a veřejností. Jakou si z toho odnášíte profesní zkušenost?**

To by bylo asi na samostatné povídání. Bylo naprosto v pořádku informovat veřejnost, jiná cesta nebyla. Já byl paradoxně zpočátku velmi zdrženlivý a k tiskové konferenci došlo až po skočení celé realizace, s nějakým časovým odstupem. Nejprve jsme byli kritizováni za to, že nekomunikujeme, a poté za to, že jsme provedli tiskovou konferenci. Poučení si z toho podle mě může vzít člověk jedno jediné – vždy dělat to, o čem jsem přesvědčen, že je správné, a za tím si stát. Samozřejmě mohu být kritizován někým, kdo si myslí, že to mělo být uděláno jinak, což je v pořádku a je to legitimní právo každého kritika. S tím se musím umět srovnat a brát to jako součást své práce.

- **Pokud jde o onu velmi známou tiskovou konferenci z června 2013, častá kritika padá na hlavu policisty Roberta Šlachty, který hovořil snad až příliš otevřeně a vzbudil u veřejnosti nedůvodně vysoká očekávání. Musely tyto výroky zaznít?**

Na tomto příkladu bych ukázal osobní nevěcnou kritiku, která byla vedena vůči VSZ v Olomouci nebo některým jeho představitelům. Tady se to jasně ukazuje,

nám bylo vyčítáno, že se někdo jiný nějak vyjádřil. My na té tiskové konferenci vystupovali jako státní zástupci (*vedle I. I. vystoupili státní zástupci VSZ v Olomouci Petr Šereda a Pavel Komár; pozn. O. Š.*) a řekli jsme si tam, co jsme řekli. Pokud by měla být kritika věcná, směřovala by vůči našim výrokům. Ale protože patrně nebylo možno nalézt na našich vyjádřeních cokoli nesprávného, začalo se mluvit o „tunách zlata“ a podobně, tedy o výrocích Roberta Šlachty.

► **Jako vrchní státní zástupce jste se vedle rozhovorů pro seriální média nerozpakoval přijít třeba do televizního pořadu Michaely Jílkové, notoricky známého svým dryáčnickým a velmi lidovým charakterem. Konzervativnější státní zástupci to chápali jako něco za hranou. Kde vidíte hranici toho, jak má vedoucí státní zástupce vystupovat?**

Zopakuji to, co jsem řekl před chvílí. Jde o další příklad nevěcné kritiky, která když nenachází nic obsahového, co by bylo možné kritizovat, tak se začne říkat: on tam neměl chodit. V tomto konkrétním pořadu měla ale „naše strana“ návrh, a to nám v očích oponentů také určitě nepřidalo. Mimochodem připomenou, že tam byl i dnešní ministr Pavel Blažek, na což si nepochybně pamatuje, protože to při našem setkání zmiňoval. A pokud někdo namítá nevhodnost – vždyť v tomto pořadu vystupovali na jiná témata ministři, poslanci, soudci, prostě nejrůznější lidé. Vyjma mé lenosti jet večer z Brna do Prahy a zpět by nebyl žádný důvod, abych se debaty nezúčastnil. Tím spíše, když protistrana vystupovala s argumenty týkajícími se činnosti státního zastupitelství. Kdyby tam státní zástupce nebyl, tak by na dotazy nemohl nikdo přesvědčivě reagovat. Jel jsem tam s chutí obhájit naši práci a udělal bych to kdykoli znovu.

► **Za vaší éry došlo k velmi tvrdým osobním střetům mezi státními zástupci na Ostravsku. Dokonce byla podána žaloba na ochranu osobnosti. Mohl jste tomu jako vrchní státní zástupce zabránit?**

Tato otázka padla i u onoho soudního řízení, kde jsem vystupoval jako svědek. Snažil jsem se poukázat na to, že státní zástupce musí vždy postupovat v souladu se zákonem. Výkon správy státního zastupitelství nemůže být postaven tak, že nadřízení státní zástupci zvedají telefony, volají níže postaveným vedoucím státním zástupcům a říkají jim, co mají a nemají dělat, jestli státní zástupci mají chodit do práce na půl osmou nebo půl devátou, jak dlouhou mají mít přestávku na oběd, jestli mají nebo nemají jezdit na semináře. Snažil jsem se vysvětlit, že existuje něco jako výkon správy státního zastupitelství

a pokud někde nemám kompetenci, dostávám se v komunikaci s krajským státním zástupcem na tenký led. Teď mám na mysli například komentáře, zda je některé jeho opatření dobré nebo špatné. Pokud bych tak činil, tak bych měl pocit, že trochu zneužívám své postavení. Ústředním orgánem správy státního zastupitelství je přece Ministerstvo spravedlnosti, nikoli VSZ v Olomouci. Stejně tak si nedokážu představit, že by mi nejvyšší státní zástupce říkal, jak mám ve funkci vrchního státního zástupce organizovat správu. Řekl bych mu, že se zbláznil, protože je to moje věc. Krajské státní zástupci mají být respektované osoby, nikoli figurky, které fungují tak, jak na ně zadupe vrchní státní zástupce.

► **Nicméně je tu pravomocný civilní rozsudek, který konstatuje, že ze strany ostravského Krajského státního zastupitelství docházelo k šikaně okresní státní zástupkyně v Ostravě. Šikana je nepochybně negativní jev. Je však otázkou, jaké jste měl v té době informace.**

Přiznám se, že jsem v nějaké podobě znal skutkový stav, který byl obsažen v žalobním návrhu. Je mi známa informace, že z asi 80 žalovaných bodů se to nakonec scvrklo na asi 2 body. Byl jsem překvapen, že žalobkyně přesvědčila soud, že šlo o šikanu, a tady bych smeknul před jejím advokátem Pavlem Uhlem. Zdá se mi, že touto optikou by se mohl cítit šikanován každý státní zástupce, který ve zvýšené míře dostává oprávněné pokyny od nadřízené instance nebo svého šéfa. V tomto byl pro mě právní názor soudu překvapivý a z mého pohledu po rozhodnutí soudu zůstává nejasná otázka, jakým způsobem a v jaké míře může vůbec nadřízená instance vytykat té podřízené nějaká pochybení.

► **Služebně jste se vrátil do rodného Brna. Podle aktuálního indexu nejlepších měst pro život v ČR figuruje na pátém místě. U vás je první?**

Viděl jsem volební slogan nejmenovaného politického společenství, který hlásal „Brno – nejlepší adresa k životu“. Myslím si, že pro většinu lidí je jejich rodné město tou nejlepší adresou, přinejmenším z osobních důvodů. A já nejsem výjimka. Koneckonců jsem nejen rodilým, ale i celoživotním Brňákem, tedy Brňákem jako poleno. Kromě toho považuji Brno za město střední velikosti, které je k životu velmi příjemné a příznivé, navíc má krásné okolí. Město udělalo veliký pokrok v oblasti společenského života, kultury, gastronomie, odkazy se dnes objevují v nejrůznějších bedekrech a průvodcích. Spousta lidí ho rádo navštěvuje a opakovaně se vrací.

Otázky kladl Ondřej Šťastný